

Kuşadası'nın Yat Turizmi Talebi

Dr.Orhan İçöz

Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü

ÖZET

Bu makalede, Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biri olan Kuşadası'na yönelik yat turizmi talebinin analizi yapılmıştır. Çalışmada, öncelikle Kuşadası yat limanının bölge ekonomisi içindeki yeri incelenmiş ve daha sonra da yat turizmi talebinin genel özellikleri araştırılmıştır. Çalışma, biri alan araştırması ve diğeri de literatür çalışmasına dayalı olmak üzere iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sonuç olarak, Kuşadası yat turizm potansiyelinin daha çok dış turizm kaynaklı olduğu, önemli sorunları bulunduğu, yat acentelerinin genellikle yabancı kökenli olduğu, çok sayıda kaçak çalışan acentenin faaliyet gösterdiği, devlet teşviklerinin bu alanda yetersiz olduğu, pek çok kamu kurumunun yat turizmi ile ilgilenmesi dolayısıyla bürokratik işlemlerin fazla olduğu ve devletin belirli bir yat turizmi politikasının olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Kuşadası, yat turizmi, turizmin çeşitlendirilmesi, yat turizmi talebi, Türkiye

GİRİŞ

Bilim ve teknik alanlarındaki gelişmeler, yoğun iş yaşamı, stres ve benzeri gelişmeler insanların doğal yaşama koşullarını etkilemiş; sakin, temiz bir doğa ile baş başa kalma ihtiyacı gün geçtikçe artmaya başlamıştır. Denizyolu ulaştırması insanların bu isteklerini karşılayan seyahat ortamı sağladığı için turizm talebi yat turizmine ve kruvaziyer turizm talebine gün geçtikçe daha fazla kaymaya başlamıştır. Bu iki seyahat ve turizm şekli kuşkusuz belirli bir gelir düzeyinin üzerindeki insanlara hitap etmektedir ve doğal olarak da yat turizmi talebi hem dünya genelinde, hem de ülkemizde toplam turizm talebi içinde oldukça düşük bir yüzdeyi oluşturmaktadır.

20. yüzyılda ülkemizde hızla çoğalan yatçılık dernekleri, yatçılık işletmeleri, yat üretim sanayi, turizm sektörü içinde yat turizmini önemli bir konuma getirmiştir. Bununla birlikte yat turizminin toplam turizm gelirleri içindeki payı henüz belirgin değildir. Ülkemizde ve dünya genelinde yat turizminin ekonomik boyutları konusunda yapılan çalışmalar son derece kısıtlıdır. Bu nedenle ül-

kemizin önemli bir turizm merkezi ve aynı zamanda yat limanı olan Kuşadası'nda yat turizminin talep yapısı ve bölge ekonomisi içindeki yerinin belirlenmesi bu çalışmanın temel hedefini oluşturmaktadır.

Kuşadası yat turizmi bakımından ülkemizin önemli çekim merkezlerinden biridir. Kuşadası'nın Ege bölgesinin en güzel ve korunaklı koylarından birinde kurulmuş olması, büyük tonajlı yolcu gemilerinin, kruvaziyer gemilerin, yatların ve teknelerin her yıl artan sayıda turist taşımacılığı yapmasına olanak sağlamaktadır. Kuşadası'nda kruvaziyer turizm açısından İstanbul'dan sonra en yoğun faaliyet olarak gösterilmektedir. Kruvaziyer programı yapan firmalar, konumundan dolayı mutlaka Kuşadası'na yer vermektedir. 1995 yılında Kuşadası'na gelen gemi sayısı 2000 civarında belirlenmiş ve 1996 yılı için de bu rakamın % 15-20 fazlası beklenmektedir. Ortalama olarak Kuşadası'na günde 5 adet gelen ve her birinde 400 kişi bulunan bu gemilerle seyahat edenlerin büyük çoğunluğunu İngilizler oluşturmakta ve son yıllarda da Amerikalı turist sayısında önemli artışlar görülmektedir (Saner 1996: 53). Bu durum Kuşad-

dası'nın yat ve kruvaziyer turizmi için önemini açıkça göstermektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Kuşadası yat limanının bölge ekonomisi içindeki yeri incelenmeye çalışılmış daha sonra da yat turizmi talebinin genel özellikleri araştırılmıştır.

KUŞADASI'NIN YAT TURİZMİ TALEBİ

Kuşadası'nda denizyolu ulaştırması kruvaziyer turizm ve yat turizmi olarak iki önemli turizm çeşitinin oluşmasını sağlamıştır.

Kruvaziyer olarak çalışan yatlar çoğunlukla Yunanistan'dan gelmektedir. Bunun dışında Yunanistan'a uğrayarak gelen yüzlerce yabancı bandıralı yat Kuşadası limanına transit olarak uğramakta ya da en fazla 1-2 gün kalıp ilçenin turizm ekonomisinde olağanüstü canlılık getirmektedir. Yaz aylarında günde ortalama üç kruvaziyer yat giriş-çıkış yapmaktadır. Diğer mevsimlerde ise kruvaziyer yatlar transit geçmekte, ya da en fazla 1-2 gün kalmaktadır. Kruvaziyer yatlar, her ne kadar bölge ekonomisinde etkin bir rol oynayacak kadar turist getiriyorsa da, yat turizmi konusu içinde değerlendirilmeyecektir. Kruvaziyer çalışan yatlar, yüzlerce turisti taşıyabilecek yolcu kapasitesi olması, gemilerin güzergahları, büyük tonajlı olmaları yalnız limanlara bağlanabilmeleri gibi farklı bir turizm faaliyeti yaptığı için kruvaziyer turizmi adı altında ayrı bir çalışma alanına girmektedir.

Kuşadası yat turizmi talebine ilişkin veriler TURBAN marina kayıtlarından elde edilmiştir. Bu kayıtlara göre 1990 yılında 653 yerli ve 1526 yabancı olmak üzere toplam 2179 olan yat sayısı, 1995 yılında 1921 düzeyinde kalmıştır. Bu yatların yaklaşık % 80 i özel, % 20'si charter şeklindeki yatlardır. Charter yatlar Kuşadası'na gelen yabancılara kiralanan yatlardır. Burada dikkati çeken bir konu yerli yatların yabancı yatlara göre daha az sayıda olmasıdır. Yine 1995 yılı içinde Ege bölgesine gelen toplam 6933 yat içinde TURBAN Marina'ya gelen yatların payı % 27'dir.

Bölgeye gelen yatlar içerisinde ilkelere göre sınıflandırmada en fazla talebin İngilizlerden (%17) ve Almanlardan (%16) oluştuğu belirlenmiştir. Bu ülkeleri sırası ile İtalyan (%2), Fransız (%7), Yunanlı (%1.8) ve ABD'liler (%4.6) izlemektedir. Türk yatları ise toplam içinde % 33'lük bir paya sahiptir. Bölgeye gelen yatlar içinde küçük bir grubu ise Hollandalı, Belçikalı, Danimarkalı ve İspanyol turistler oluşturmaktadır.

Yatların bölgede kalış süreleri ülkelere göre değişmekle birlikte, bu süre 1-3 gün arasında değişmektedir. Örneğin Alman turistlerin % 81'i 1 gün ve %19'u 2-3 gün kalırken, İngiliz turistlerde % 62, Fransız turistlerde ise ve %38 olarak belirlenmiştir (Turizm Bakanlığı 1995: 132). Bununla birlikte Kuşadası limanından Transitlog alan yatların kalış süreleri 8-14 gün arasında değişmektedir.

Kuşadası limanı yatların kışlama yerleri açısından Türkiye'de önemli bir paya sahiptir. 1994 yılı verilerine göre Türkiye'de kışlayan toplam 2498 yat içinde 1233 yat (%49) Kuşadası'nda kışlamıştır.

Kuşadası'na gelen yatlar genellikle çıkış noktalarına göre şu güzergahları izlemektedir;

Yunanistan, Fransa, Fransa-İtalya-Yunanistan, İspanya-Sardunya-Sicilya-Yunanistan, Hollanda-Belçika-Fransa-İspanya-Portekiz-Cezayir, İtalya-Yunanistan, İspanya-Fransa-İtalya-Portekiz-Fas-Yunanistan.

Yat turizmindeki tüketim tipleri açısından değerlendirme yapıldığında, bu turistlerin konaklama tesislerinde kalan turistlere göre bazı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu tüketim kalıpları ayrıntılı olarak aşağıdaki şemada yer almaktadır.

YAT TURİZMİNİN BÖLGE EKONOMİSİNE ETKİSİ

Kuşadası yat turizminin ve yat turizmi talebinin bölge ekonomisi üzerindeki etkileri aşağıdaki şekillerde özetlenebilir.

Turban Marina gelirleri; Kuşadası yat limanı gelir ve giderleri oransal olarak aşağıdaki şekillerde dağılım göstermektedir;

Liman hizmetleri	% 35
Teknik atölye	% 35
Satış ürünleri	% 20
Yiyecek içecek	% 6
Haberleşme	% 3
Diğer	% 1

Turban Marina'nın 1995 yılı verilerine göre 292.3 milyar TL(6.854.197.-\$) olan toplam gelirleri içinde bağlama gelirleri 100.8 milyar TL(%34.5) ve diğer gelirler ise 191.4 milyar TL(%65.5) olarak belirlenmiştir.

Marina'nın giderleri ise oransal olarak şu şekilde dağılmaktadır; Personel giderleri % 60, Malzeme giderleri %30, Amortisman giderleri %8 ve diğer giderler % 2.

Kamu kurumlarının gelirleri; Kamu kurumlarının yat turizmi faaliyetlerinden elde ettiği gelirler aşağıdaki gibidir;

- *Yat kayıt belgesi(transitlog) gelirleri;* yabancı yatılardan yat başına 25 \$, yerli yatılardan 15 \$. Bu ücret, üç ay için alınmaktadır.
- *Fener ücreti:* 30 tona kadar yabancılar için 25\$, Türkler için 50.000.- TL. Otuz tondan fazla yatlar için 30-50 \$ arasında.
- *Vize harcı.*
- *Turizm geliştirme fonu;* yat başına 600 \$.
- *Yola elverişlilik belgesi:* 10 tonun üzerindeki yatlar için 75.000 TL.
- *Yat vergisi:* Motorların beygir gücüne göre alınmaktadır. 1.000.000 TL ye kadar alınmaktadır.
- *Ayak bastı parası.* Kişi başına 10 \$.
- *Plotaj ücreti:* Klavuz parası adı ile alınmaktadır.
- *Komörkaj ücreti:* Büyük tonajlı gemilerden alınmaktadır.
- *Katı atık toplama ücreti:* Belediye tarafından alınmaktadır. 45 -1350 \$ arasında değişmektedir.

Kuşadası'nda yukarıda belirtilen gelir unsurlarının ve diğer gelirlerin toplamı 1995 yılı verilerine göre aşağıdaki gibidir.

Marina gelirleri	6.854.19 \$	% 63.0
Yat acentesi gelirleri	2.742.187 \$	% 25.0
Kamu kurumu gelirleri	1.030.28 \$	% 9.0
Belgesiz yat işletmeleri gelirleri	100.446 \$	% 0.9
Toplam	10.727.058 \$	% 100.0

Kuşadası yat turizmi faaliyetleri ekonomik olarak sektörler itibarı ile de önemli katkıları bulunmaktadır. Örneğin; yat limanı çevresinde yer alan restoranlar girdilerini tarım sektöründen aldıkları için tarım sektörü üzerinde dolaylı bir etki söz konusudur. Yine yat turizmi için yatırım malı üreten tersaneler, marinalar, bakım onarım atölyeleri sanayi sektörünün birer unsuru olduğu için sanayi sektörüne dolaylı bir etki vardır. Yat turizminin hizmetler sektöründe istihdam alanındaki katkısı ise bu tesislerde çalışan personel konusunda ortaya çıkmaktadır. Örneğin 1995 yılında Kuşadası'nda bu alanda doğrudan çalışan personel sayısı 195 olarak belirlenmiştir. Ayrıca her yüz bağlama yeri için istihdam edilen personel sayısı ise 27 kişidir. Kamu kuruluşlarında yat turizmi ile ilgili eleman sayısı ise toplam 36 kişi olarak belirlenmiştir.

KUŞADASI YAT TURİZM TALEBİNİN ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde Kuşadası yat turizmi talebinin özelliklerini belirlemek amacı ile bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Çalışmada yat turizm

Rakamlarla Kuşadası (1995)

KUŞADASINA EN FAZLA GELEN TURİSTLER	TESİS SAYISI
1. Fransız	Yatırım belgeli tesis 74
2. Amerikalı	İşletme belgeli tesis 24
3. İngiliz	Toplam yatak sayısı 18.061
4. İtalyan	Belediye belgeli tesis 323
5. İsviçreli	Toplam belediyeli belgeli yatak sayısı 12.226
6. Yunan	İkinci konut yatak sayısı 22.430
7. Hollandalı	TOPLAM YATAK SAYISI 52.757
8. Belçikalı	Yat işletme sayısı 5
9. Danimarkalı	Yat sayısı 168
10. Japon	Yat yatak sayısı 1.152
11. Alman ve Diğer	Seyahat acentası sayısı 69
	A Grubu 66
	B Grubu 1
	C Grubu 2

KAYNAK: TÜRSAB Turizm Dergisi, Mayıs 1996, Sayı. 146, s. 53.

Milliyet	% 29 Alman, % 12 İngiliz, % 9 Fransız
Cinsiyet	% 80 Erkek, % 20 Bayan
Medeni Durum	% 59 Evli, % 41 Bekar
Yaş	% 58 (40-59), % 23 (60+), % 19 (20-39)
Meslek	% 47 Emekli, % 30 Serbest, % 23 Ücretli-Maaşlı
Yıllık Gelir (\$)	% 35 (— 35.000), % 35 (46.000 - +), % 30 (36000-45.000)

talebinin tamamını oluşturan ana kitle içinden bir grup örnek olarak seçilmiş ve örnekleme yolu ile sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma kapsamında 400 adet anket formu yatçılara dağıtılmış, ancak bunlardan yalnızca 128 adet anket formu yanıtlanmıştır. Bu yanıt oranı toplam yıllık yat ziyaretçisi olan 1921 yatın % 5 ini oluşturmaktadır. Dolayısı ile elde edilen sonuçlar 128 anket formundan elde edilmiştir.

Anket sonuçları χ^2 analizi ile istatistiksel olarak test edilmiş, analiz sonucunda olup anlamlı bulunan sonuçlara yer verilmiştir. Anket uygulamasından elde edilen genel sonuçlar aşağıdaki gibidir.

1. Ankete katılan yatçılar arasında çoğunluğu %29 ile Almanlar oluşturmakta, bu ülkeyi sırası ile İngilizler (%12) ve Fransızlar (%9) izlemektedir. Diğer ülkeler küçük yüzdelerle yer almaktadır (Tablo.1).

2. Yatçıların % 80'i erkek, %20'si bayan olup, bunların % 59'u evli, % 41'i bekar. χ^2 analizi sonuçlarını da gösteren çapraz tablolara göre yatçıların medeni durumu yat turizmi talebini belirlemektedir. Genç ve evli olanların yat turizmi talebi daha fazladır.

TABLO 1. Yatçıların geldikleri ülkelere ve gelir gruplarına göre dağılımı

Gelir Grubu (bin \$)	Alman %	İngiliz %	Fransız %	Diğer* %	Toplam %
20-35	16	1	4	14	35
36-45	7	7	4	12	30
46+	6	4	1	24	35
TOPLAM	29	12	9	50	100

* Diğer ülkeler; İtalya, İspanya, Avusturya, Latin Amerika Ülkeleri, Kanada, Hollanda, Belçika, Portekiz, ABD ve Yunanistan'dır.

3. Yaş grupları itibarı ile 40-59 yaş gurubu toplam talebin %58'ini oluştururken, 60 yaş ve üzeri % 23, 20-39 yaş arası grup %19 oranındadır (Tablo 3).

4. Meslek grubu itibarı ile, emekliler %47 ile ilk sıradadır. 2. sırada serbest meslek sahipleri, 3. sırada memurlar yer almaktadır (Tablo 4).

5. Yatçıların yıllık gelirleri itibarı ile en fazla talep 0-35.000 \$ ve 46.000 \$ ve üzeri gruplar tarafından (%35) yapılırken, 36.000-45.000 \$ gelir grubu üçüncü sırada yer almıştır (Tablo 1). Yatçıların gelir durumu ile ülkeler arasında sıkı bir ilişki olduğu da belirlenmiştir. Buna göre Almanlar'dan 0-35.000 \$ gelir grubundakilerin ve İngilizler'den 36.000-45.000 \$ gelir grubundakilerin yat turizmi talebinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca uzak mesafedeki ülkelerin vatandaşlarından yüksek gelir grubuna dahil olanlar daha fazla talep göstermektedir (Kanada, ABD, Avustralya gibi).

İlk beş sıradaki bulgulara göre Kuşadası'na gelen yat ziyaretçilerinin genel talep özellikleri yukarıdaki tablodaki gibidir.

TABLO 2. Yatçıların milliyetlerine göre Akdeniz'de kıyısı bulunan ülke seçimleri

Ülke Tercihi	Alman %	İngiliz %	Fransız %	Diğer* %	Toplam %
K. Akdeniz	20	6	4	22	52
G. Akdeniz	1	-	-	2	3
Türkiye	7	3	1	-	5
Diğer	1	3	1	-	5
TOPLAM	29	12	6	24	65

* Diğer ülkeler; İtalya, İspanya, Avusturya, Latin Amerika Ülkeleri, Kanada, Hollanda, Belçika, Portekiz, ABD ve Yunanistan'dır.

TABLO 3. Yatçıların yaş gruplarına göre dağılımı

Ülke Tercihi	20-39 %	40-59 %	60+ %	Toplam %
K. Akdeniz	3	33	16	52
G. Akdeniz	1	2	-	3
Türkiye	14	22	4	40
Diğer	1	1	3	5
TOPLAM	19	58	23	100

6. Yatlılardaki kişi sayısı itibarı ile 2 kişi gelenler % 65 ile en yüksek grubu oluşturmaktadır. % 8 ile en az gelenler ise 4 kişi ve daha kalabalık gruplardır.

7. Yatçıların % 50'si yılda bir kez tatile çıkarken, 2 kez tatile çıkanlar %43, 2 defadan fazla tatile çıkanlar ise % 7'lik oranları vermektedir. Bunların % 85'i de özel yatları tercih etmektedir.

8. Yatçıların ülke tercihleri bakımından en fazla talep %52 ile Kuzey Akdeniz ülkelerine yöneliktir. İkinci sırada %40 ile Türkiye yer almaktadır (Tablo.2). Ülke tercihlerinde milliyet faktörü önemli rol oynamaktadır. Buna göre Almanlar'ın %68'i Kuzey Akdeniz'de ikimısı olan ülkeleri, %24'ü Türkiye'yi tercih ederken, İngilizler'in % 50'si Kuzey Akdeniz ülkelerini, % 25'i Türkiye'yi tercih etmektedir. Uzak ülkelerin vatandaşları ise % 50 oranında Türkiye'yi tercih etmiştir.

9. Yatların kışlama yerleri bakımından Kuşadası % 56 ile ilk sırayı alırken, Türkiye'deki diğer bölgeler % 24 ile ikinci sırada, Yunanistan % 6 ile üçüncü sırada yer almış. Diğer ülke tercihleri ise % 4 oranında kalmıştır.

TABLO 5. Yatçıların yaş gruplarına göre Kuşadası'na gelirken izledikleri güzergahlar

Güzergah Tercihi	20-39 %	40-59 %	60+ %	Toplam %
Akdeniz Ülkeleri	5	43	17	65
Yunanistan	8	4	3	15
Türkiye	1	6	1	8
Diğer Ülkeler	5	5	2	12
Toplam	19	58	23	100

TABLO 4. Yatçıların meslek gruplarına göre tatil mevsimi seçimleri

Mevsim Tercihi	Memur %	S. Meslek %	Emekli %	Toplam %
İlkbahar-Sonbahar	8	18	32	58
İlkbahar	12	5	1	8
Yaz	11	7	12	30
Muftelif	2	-	2	4
Toplam	33	30	47	100

10. Yatçıların tatile çıktıkları dönem ilkbahar ve sonbahar % 58 ile ilk sırada yer almaktadır. Yalnızca ilkbahar tercihi % 8, yaz ayları %30, değişik zamanlar ise % 4 oranındadır. x² analizi değerlendirmesine göre meslek grupları tatil mevsimi seçiminde en önemli faktördür (Tablo 4).

11. Yatçıların % 45'i ilk kez Türkiye'ye gelirken, ikinci kez gelenler %15, ikiden fazla gelenler % 31, sürekli gelenler ise %9 oranındadır. Çapraz ilişkiler açısından Türkiye'yi ziyaret sıklığı ile yaş faktörü arasında önemli ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre 20-39 yaş gurubu Türkiye'yi birden fazla kez ziyaret ederken (% 59), 40-59 yaş grubu ikinci sırada yer almıştır (% 54). 60 yaş ve üzeri grubun ise % 48'i Türkiye'ye ilk kez gelmektedir.

12. Toplam Türkiye'de kalış süresi bakımından %36'lık grup kararsız iken, % 34'lük grup bir ay ve daha fazla kalmayı tercih etmektedir. 1-3 hafta kalmayı tercih edenlerin oranı ise %24 olup, % 6'lık grup yalnızca transit geçiş yapmayı tercih etmektedir. Türkiye'de kalış süresi ile yaş ve meslek grupları arasında anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Buna göre 20-39 yaş grubunun % 74'ü bir ay ve daha fazla kalmayı tercih ederken, 40-

TABLO 6. Yaş gruplarına göre yatçıların Türkiye'de kalış süresi

Kalış Süresi	Memur %	S. Meslek %	Emekli %	Toplam %
Transit	1	4	1	6
Kararsız	2	22	12	36
Birkaç hafta	2	17	5	24
Bir ay ve daha fazla	14	15	5	34
Toplam	19	58	23	100

TABLO 7. Meslek gruplarına göre yatçıların Türkiye'de kalış süreleri

Kalış Süresi	Memur %	S. Meslek %	Emekli %	Toplam %
Transit	9	9	27	45
Kararsız	6	6	3	15
Birkaç hafta	6	12	13	31
Bir ay ve daha fazla	2	3	4	9
TOPLAM	23	30	47	100

59 yaş grubunun %38'i ve 60 yaş üzeri grubun % 52'si kararsız olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 5 ve 6).

Meslek grupları bakımından ise; 1-3 haftalık kalış süresini memurlar, 1 ay ve daha fazla kalış süresini emekliler tercih ederken, serbest meslek sahipleri kararsızlık ifade etmişlerdir.

13. Kuşadası'na geliş sıklığı bakımından ilk kez gelenler % 40 ile ilk sırada yer alırken, ikiden fazla gelenler % 26'lık oranda yer almışlardır. Tatil süresinde Kuşadası'nda kalış oranları ise; bir ay ve daha fazla kalış tercihi % 34, 1-3 hafta kalış tercihi % 38, kararsızlar ise % 21'dir. Kuşadası'na tekrar gelme isteği bakımından isteklilerin oranı % 48, istekli olmayanlar % 20, kararsızlar % 15 ve sürekli kalanlar ise % 17'lik bir dağılım göstermişlerdir.

14. Kuşadası'ndaki tatil tercihinde % 60 oranında bölgedeki koylar,% 22 ile Efes antik kenti, %14 ile Milet ve Priene ve % 4 ile Pamukkale önemli rol oynamıştır.

15. Yatçılara göre bölgedeki en önemli çevre sorunu; %32'lik yanıt oranı ile koy ve plajlardaki

TABLO 9. Yaş gruplarına göre yatçıların çevre sorunu şikayet konuları

Çevre Sorunu	20-39 %	40-59 %	60+ %	Toplam %
Plajlar-Koylar	5	17	10	32
Gürültü	1	20	5	26
Açık alan	6	6	5	17
Hepsi	7	15	3	25
TOPLAM	19	58	23	100

TABLO 8. Yaş gruplarına göre yatçıların TURBAN Marina'daki tatil süresi

Tatil Süresi	20-39 %	40-59 %	60+ %	Toplam %
Transit	-	4	3	7
Kararsız	2	11	8	21
1-4 hafta	10	23	8	38
Bir ay ve daha fazla	10	20	4	34
TOPLAM	19	58	23	100

kirlenmedir (Tablo 9). TURBAN marınada en fazla karşılaşılan sorunlar arasında sıcak su, duş ve tuvalet sayısı yetersizliği, bakım-onarım için alınan yüksek komisyonlar ve posta hizmetlerindeki gecikmelerdir. Yatçıların % 59'u bu sorunlardan şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir. Diğer sorunlar arasında % 16 ile yat bağlama sorunu ve % 14 ile bakım onarım hizmetleri sorunu yer almaktadır. % 11'lik yanıt ise marınadaki bürokratik işlemlerden şikayetçi olduklarını belirtmiştir.

16. Kuşadası TURBAN marınada toplam harcamaların oransal dağılımı bakımından ilk sırada % 49 ile 0-999 \$ harcama yapan grup, ikinci sırada % 38 ile 1000-2999 \$, üçüncü sırada % 8 ile 3000-4999 \$ ve son sırada da % 5 ile 5000 \$ ve üzeri harcama yapan gruplar yer almaktadır (Tablo 10).

17. Yatçıların marınadaki harcama tipleri aşağıdaki gibidir;

Bağlanma tipleri	Toplam harcama içindeki oranı	Harcama yapan yatçıların oranı
Bağlanma	5 - 19	% 87
Bakım onarım	20 - 50	% 81
Yakıt	4 - 9	% 86
Elektrik-su	6 - 9	% 89

TABLO 10. Yatçıların TURBAN Marina'daki harcamalarının oransal dağılımı

Harcamalar	%
0 - 999	% 49
1000 - 2999	% 38
3000 - 4999	% 8
5000 +	% 5

18. Yatçıların TURBAN Marina'da kalış süresi ile yaş grupları ilişkisi bakımından en fazla tercih 40-59 yaş arası grubun 20 gün ve daha fazla tercihi ile ortaya çıkmıştır (Tablo.8). Bu grup toplam içinde de % 58 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. TURBAN Marina'daki fiyatlara ilişkin yatçıların değerlendirmesi aşağıdaki gibidir;

Bağlanma tipleri	Değerlendirme	Değerlendirmeyi yapan yatçıların oranı
Bağlanma	Normal	% 72
Bakım-onarım	Pahalı	% 54
Yakıt	Pahalı	% 63
Elektrik-su	Normal	% 38
Yiyecek-içecek	Pahalı	% 44

Yatçıların öncelikli tercihleri ve sorunlarının genel özellikleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Beraberindeki kişi sayısı	: % 60 1 kişi
Tatil sıklığı (yılıda)	: % 50 1 kez
Yat türü	: Özel yat
Tercih edilen ülkeler	: % 52 Kuzey Akdeniz, % 40 Türkiye
Tercih edilen kışlama yeri	: % 56 Kuşadası, Diğer % 24, Yunanistan % 6
Mevsim	: % 58 İlkbahar ve Sonbahar
Yat güzergahı	: İspanya-Fransa-İtalya-Yunanistan
Geliş sıklığı	: % 45 ilk kez
Kalış süresi	: % 34 1 ay
Marinada kalanlar	: 60+ yaşın % 40'ı
Tercih edilen çekicilikler	: % 60 koylar, % 22 Efe, % 14 Müet-Pirone
Çevre sorunları	: % 32 deniz kirliliği, % 26 gürültü
TURBAN Marina'nın sorunları	: % 59 duş, WC, PTT yetersiz, % 16 bağlanma sorunları, % 14 bakım-onarım, % 11 bürokrasi

SONUÇ

Kuşadası turistik merkezindeki yat turizmi talebi ile ilgili yapılan bu araştırmada belirlenen başlıca bulgular ve bu bulgulara ilişkin öneriler aşağıdaki şekilde ana hatları ile özetlenebilir:

Kuşadası'nda yat turizmi çoğunlukla dış talebe hitap eden bir turizm şekli olarak faaliyet göstermektedir. Bu konuda iç turizm talebinin de canlandırılması gereklidir.

Kalkınma planlarında yat turizmine yeteri kadar önem verilmemiştir. Bu planlarda 2000'li yıllarda uluslararası deniz turizmi talebine uygun stratejiler yer almamaktadır. Bu nedenle devletin uzun vadeli yat turizmi geliştirme stratejileri geliştirmesine ihtiyaç vardır.

Deniz ulaştırması sektörünün taşımacılık ve alt-yapı gibi önemli sorunları vardır. Yat turizminin öncelikle alt-yapı sorunlarının kısa sürede çözümlenmesi zorunludur. Özellikle Ege kıyılarında korunaklı çok sayıda koy vardır ve marinaların alt-yapısının yüksek sabit maliyetler taşıması nedeni ile büyük marinalar yerine "transit marina" adı verilen küçük ölçekli marinalara da yatırım yapılmalıdır. Ayrıca yabancı yatçıların yörede kışlamaları teşvik edilmelidir.

Yat acente işletmeleri çoğunlukla yabancı kökenlidir. Bu durum yat turizmi gelirlerinin önemli bir bölümünün ülke dışına kaçmasına neden olmaktadır. Yerli yat acenteleri için teşvik edici önlemlere gerek vardır.

Türkiye'de özellikle yatçılık ve yat işletmeciliği konusunda eğitim veren ya da personel yetiştiren bir eğitim kurumu yoktur. Yalnızca gemi ve yat kaptanı yetiştiren eğitim kurumları vardır. Bu konuda özellikle işletmeciliğe dönük eğitim kurumlarına ya da bölümlere ihtiyaç vardır.

Yatçılık alanında mevzuat yetersizliği ve denetimsizlik nedeniyle kaçak çalışan çok sayıda işletme önemli vergi kayıplarına neden olmaktadır. Bu nedenle etkili denetim gereklidir.

Yatçılık ve yat sanayinin geliştirilmesi konusunda devletin teşvikleri yetersizdir. Yat donatım malzemelerinin ithal edilmesi önemli döviz kaybına yol açmaktadır. Ayrıca yerli yat üretimi gittikçe yok olmaktadır. Bu nedenle devletin yat sanayiini destekleyici önlemler alması ve yat girdilerinin ithali yerine ülke içinde üretimini teşvik etmelidir.

Yat turizmi ile ilgili bürokratik işlemler birçok bakanlığa dağılmıştır. Örneğin, yatçıların giriş-çıkış işlemlerinde 5 ayrı mercie gitme zorunluluğu vardır, bu tek mercie indirilmelidir. Yatırım ve mevzuat ile ilgili karar ve uygulamaları özellikle Turizm Bakanlığı tarafından yönlendirilmesi gereklidir.

Devletin yat turizmi konusunda belirli bir tanıtım politikası yoktur. Yatçılara yönelik araştırmada, kendilerine yönelik ciddi tanıtım faaliyetleri olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle gerek bölgesel gerekse ülkesel düzeyde dünyada önemli bir gelir unsuru olan ve para harcama potansiyeli yüksek olan turistlere hitap eden bu turizm şeklinin potansiyel talep merkezleri olan sanayileşmiş ülkelerde daha iyi tanıtılması gereklidir. Özellikle serbest meslek grubunun toplam ziyaretçiler içindeki payı artırılmalıdır.

Marinalarda yatçıların kişi başına harcama miktarlarının artırılması için gerekli harcama olanakları sağlanmalıdır. En azından kişi başına 3000 \$ lık harcama miktarı yüzde olarak daha yüksek oranda olmalıdır.

Yapılan araştırmada yat turistlerinin çevre konusunda duyarlı oldukları belirlenmiştir. Bu nedenle turizm merkezlerinde özellikle yat turizmi açısından çevre temizliğine özel önem verilmelidir.

Sonuç olarak yat turizmi açısından son derece elverişli olanaklara sahip olan Kuşadası ve Ege kıyılarının yat turizm potansiyelinin ve olanaklarının, yat turizmi olanaklarının geliştirilmesi ve bu turizm türüne gerekli duyarlılık ve ilgi gösterilmesi ile daha da değerlendirilmesi ve bunun sonucunda gerek yöre halkına gerekse ülke ekonomisine önemli katkılar sağlanması mümkün olacaktır.□

KAYNAKÇA

SANER, E. (1996). Kruvaziyer kazandırıyor, ama hizmetin gerektirdiği yatırım yapılmıyor, *TÜRSAB Turizm Dergisi*, sayı 146.

TURİZM BAKANLIĞI (1995). *Yat İstatistikleri Bülteni 1994*. Ankara: Yatırımlar Genel Müdürlüğü.

Gönderilme tarihi : Ocak 1998
Değerlendirme : Şubat 1998
Kabul : Şubat 1998

ÇIKIYOR...

Turizm Ekonomisi

Prof. Dr. Orhan İçöz - Metin Kozak

- ◆ Turizm sektörü
- ◆ Turizm ürünü
- ◆ Turizmde kaynak kullanımı
- ◆ Turizmin karşılaştırmalı üstünlükleri
- ◆ Turizm piyasası
- ◆ Turizm arz ve talebi
- ◆ Turizm talebinin tahmini ve tahmin yöntemleri
- ◆ Turizm işletmeleri
- ◆ Turizm sektöründe kısa ve uzun dönem denge
- ◆ Turizmin ekonomik etkileri ve ulusal ekonomiler
- ◆ Uluslararası turizm ve turizm ekonomisi